

(Demokrata, 1996. május 9. - Fotó: Fotomedia.hu - Z.Z.)

Gustav Mahler nagyszabású művét, a 8. (Ezrek) szimfóniáját vezényli május harmadikán a Budapest Sportcsarnokban.

Dél van, vége a próbának. A szférák zenéjéből a muzsikuskok lassan visszaereszkednek a Földre. Fáradtak és éhesek. Kobayashi mester barátaival átmegy a szomszédos japán étterembe egy tál szusira. Egy kisüveg sört is leküld.

— Kilencéves volt, amikor azt a bizonyos Beethoven-szimfóniát meghallgatta. Ekkor döntötte el, hogy zenész lesz. Ha nem így alakul, akkor milyen pályát választott volna?

– Valószínűleg sportoló lettem volna. Ha lehetne, szívesen „visszamennék” abba az időbe — neveti el magát.

– A XIX. század második felétől gyors változások kezdődtek Japán kulturális életében is. Az európai zene oktatása 125 éves múltra tekint vissza. Mivel magyarázható ez a gyors kulturálisfejlődés?

– Valószínűleg azzal, hogy a japán nép nagyon rugalmas és fogékony, a külső hatásokat nagyon könnyen magába szívja. Az új dolgok kitalálásához nincs túl nagy tehetségünk, de ha valamit már megalkottak, akkor annak továbbfejlesztéséhez nagyon jó érzékünk van.

– A japán elzárkózás hívei annak idején fölláztak a nyitás ellen. Voltak-e ellenzői az európai zene elterjedésének?

– A japánok nagyon kíváncsiak, s ha valami fölkelte az érdeklődésüket, akkor abba szinte belebolondulnak. Az európai zene is ilyen szenzációs újdonságként hatott, úgyhogy gyorsan megkedvelték és egyáltalán nem ellenezték.

— Mi magyarok büszkén őrizzük népzeneinket és népdalkincsünket. Mi a helyzet a japán népzeneivel?

— Nehéz az összehasonlítás, mert nálunk többféle régi zene van: szórakoztató zene, ősi színházi zene és klasszikus hangszeres zene. Ezeket ma is játsszák, de művelőik meglehetősen elkülönülnek egymástól.

– Vannak-e Bartókhoz, Kodályhoz hasonlóan olyan zeneszerzők, akik az ősi japán zenét műveikben újraterezték?

– Mint már említettem, kíváncsi természetűek vagyunk, így a mi zeneszerzőink is megpróbálkoztak azzal, hogy a népzenei motívumokat fölhasználják kompozícióikban, de nem sok sikerrel jártak. A magyar népzenei anyag más, és könnyebben földolgozható klasszikus zenei művekben.

A próbateremtől nem messze van a mester szobája. A berendezés nagyon egyszerű. Az asztal és a székek mellett a legnagyobb helyet a zongora foglalja el. A sarokban heverő, az asztalon

Írta: Adminisztrátor

2010. április 13. kedd - Módosítás: 2020. április 11. szombat

---

az elmaradhatatlan teáskészlet. A falakon Bartók, Kodály és Ferencsik fotóit látjuk; a mester elmondja: amikor zeneszerzést hallgatott, sok Bartók-művet kellett elemeznie. Nem könnyű, de érdekes feladat volt. Ferencsikről pedig szinte tanítványi rajongással beszél.

— Ahogy a világ bármely országában, Japánban is nagy kihívást jelent az amerikai kulturális és árudömping: a kóla, a hamburger, a divat, a popzene, a film. Ön szerint védekeznünk kellene vagy el kell fogadnunk ?

— Eddig nem nagyon foglalkoztatott ez a kérdés. Ezt a társadalmi jelenséget tényleg komolyan kellene elemezni. Az amerikai divatjelenségeket én is könnyen elfogadtam, és azt is észrevettem, hogy a japán fiatalok könnyen befolyásolhatók. Ráadásul elég fegyelmezetlenek is, ami persze nem biztos, hogy amerikai hatás. Az sem igaz, hogy minden lazaság és rossz dolog onnan jön. De az biztos, hogy nem vagyok elégedett a mai japán ifjúsággal.

— Egyes vélemények szerint a világon a művészetnek multikulturálissá kellene válnia, mások szerint inkább a nemzeti sajátosságokat kell erősíteni. Önnek mi a véleménye erről?

— Ha valami jót és hasznosat látok, akkor habozás nélkül változtatok, és elfogadom az újat. A hagyományokhoz természetesen ragaszkodni kell, mert az nem volna jó, ha a világ egyformaságra törekedne. A hasznos újdonságokat ellenben be kell építenünk kultúránkba. A japánok ősvallása például, a sintó, amely a természet szépségének, erejének tiszteletén alapul, a történelem előtti időkben alakult ki. A kínaiak közvetítésével 550 körül a buddhizmus is terjedni kezdett a szigetországban. Napjainkban a japánok többsége a sintó szertartás szerint köt házasságot, és a buddhista szokások alapján búcsúztatja halottait.

— Az európai zenekultúrában nagy szerepe van a vallásnak, az istenhitnek, így van ez a japán zenében is?

— Japánban is van olyan zeneszerző, akit a hite inspirál, de ez nem általános.

— Ön vallásos?

— Nem vagyok mélyen vallásos, de hitem nekem is van. Ezt nem könnyű megmagyarázni, mert én nem egy istenségben hiszek, hanem elfogadok egy, az embereken kívül létező szellemiséget.

— Ez a hit segíti önt a koncertezésben?

— Sajnos, eddig ilyen tapasztalatom nem volt. Amíg el nem érem azt a lelki, szellemi állapotot, ami szükséges a céljaim eléréséhez, addig nagy erőfeszítéseket teszek. Én tehát elsősorban magamban hiszek. Ha az ember tehetetlen, és a megoldást egy istentől várja, azt én inkább hibának tekintem.

— A magyar költők, művészek évszázadok óta buzdítják műveikkel a népet. Napjainkban különösen nagy szükségünk van a lelkesítésre. Hisz-e ön a művészet mozgósító erejében?

— A legkiválóbb alkotók — mint például Beethoven — tehetsége isteni adománynak tekinthető, és az ilyen művészek nagyon nagy hatással lehetnek az emberekre. A saját életem is példa erre: ha Beethoven nem írja meg azt a szimfóniát, nem kaptam volna indíttatást a művészi pályára.

Egy évvel ezelőtt alkalmam volt részt venni azon a műsoros házi ünnepségen, amit az ÁHZ, az Állami Énekkar és a Kobayashi Baráti Kör rendezett a fő-zeneigazgató 55. születésnapja alkalmából. A bensőséges hangulat, a színpadról és a résztvevőkből sugárzó szeretet kataritikus élményt nyújtott. Csupán egyvalaki nem tudott mit kezdeni a helyzettel: a Mester.

Bizonyára jólesett neki, de hogy nem szereti az ünneplést és a „személyi kultuszt”, az biztos.

— Amennyire egy kívülálló meg tudja ítélni, ön nem egy diktatórikus, agresszív ember. Mégis nagy hatalmú és tekintélyes karmester. Mi a titka?

— Ez nagyon nehéz kérdés. Ha ismerném a pontos választ, akkor elmondhatnám, hogy már

Írta: Adminisztrátor

2010. április 13. kedd - Módosítás: 2020. április 11. szombat

---

mindent tudok magamról. Ebben az esetben kritikátlan lennék magammal szemben.

Ha erőszakosan vezetném a zenekart, az teljesen ellenkezne elveimmel. Az én karmesteri ideám a következő: a próbákon kell keményen dolgozni és összetartani a zenekart, hogy a koncerten már csak egy áttetsző, légies alakként legyek jelen, s ne főszereplőként.

– Ezek szerint nem is Kobayashit látjuk a karmesteri dobogón, hanem valakit, aki azonosult a zeneszerzővel?

– Pontosan. Azt az ideát igyekszem közvetíteni, amit a zeneszerző elképzelt. Ezt nem könnyű megvalósítani, mert a zenekar mindegyik zenésze nagyon különböző, fizikailag és szellemileg egyaránt. A karmesternek az a feladata, hogy a művészeket a szerző elképzeléseinek megvalósítására ösztönözze. Az az ideális helyzet, ha a karnagy nem a zenekar tagjaival szemben vezényel, hanem ő is egy a zenészek közül, akikkel közösséget alkot. Úgy kell együttműködnünk, hogy természetes egységet alkossunk. A zenekar akkor is jól játszon, ha én nem csinálok semmit. Gyakran megteszem, hogy egy darabig nem vezényelek, s a zenekarnak akkor is jól kell játszania. Ha valaki netán nem így látná a munkámat, az azt jelenti, hogy még fejlődnöm kell.

– Más karmesterektől tudom, hogy a lelkiállapotuk nagyon befolyásolja a zenekar teljesítményét. Önnek voltak ilyen élményei?

– Ha az én lelkiállapotom visszatükröződne a zenekar játékában, azt kudarcként értékelném. Szerencsére ilyet még nem tapasztaltam, mert — mint említettem — igyekszem átlátszóvá válni.

– Miért pont ezt a művet választotta a honfoglalás millecentenáriumára alkalmából?

– Szerettem volna Magyarországon is bemutatni a Musashino Kórust, és tekintettel az 1100. évfordulóra, kézenfekvőnek tűnt az ötlet, hogy Mahlertől az Ezrek szimfóniáját válasszam, amelyhez több kórus kell.

– Ez a mű óriási apparátust igényel; olyan, mintha nem is zenekart, hanem hadsereget vezényelne. Ez elég szorongató érzés lehet.

– Természetesen van bennem szorongás. Nagyon sokan lesznek a színpadon. Nagy a távolság, és a Sportcsarnok akusztikája is furcsa. Én is nagyon kíváncsi vagyok, hogy milyen lesz a koncert. Remélem, a közönség is kíváncsian várja ennek a nem kis kockázattal járó vállalkozásnak az eredményét.

Zétényi Zoltán